

Declaració dels/de la rectors/a i presidents/es dels Consells Socials en matèria de política universitària

Barcelona, 27 d'octubre 2016

Preàmbul

Les universitats tenen un rol estratègic en la nova societat del coneixement. Una societat de progrés i una economia competitiva en el context global requereixen d'universitats sòlides que atenguin, amb plena responsabilitat i garanties, les seves funcions principals: la formació de ciutadans i professionals, la recerca científica, la transferència de coneixements i el foment de la innovació. A Catalunya, el conjunt d'universitats públiques catalanes, agrupades a l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) han dut a terme en els darrers decennis una funció social, cultural i econòmica molt remarcable: l'educació superior s'ha estès àmpliament, tant socialment com territorialment i en tots els àmbits del coneixement; la recerca científica ha fet un salt espectacular, situant Catalunya i les seves universitats i centres de recerca en el panorama científic europeu de primer ordre; la transferència de coneixement i el foment de la innovació ha iniciat en els darrers anys un camí necessari per tal d'ajudar a consolidar un teixit econòmic cada cop més basat en el valor afegit i la qualificació professional; finalment, el compromís social de les universitats catalanes es fa evident en multitud d'iniciatives i projectes que exemplifiquen la voluntat de servei a la societat que les ha creat i les finança.

En aquest context, Catalunya viu un moment clau com a país i com a societat. La crisi econòmica-financera dels darrers anys ha colpejat fortament la societat i l'economia catalana, també les universitats i el seu finançament públic. I les reflexions sobre el model de país i de societat que aspirem a tenir repton les universitats catalanes a consolidar-se com a pal de paller de progrés, benestar, vitalitat econòmica i cultural, plenament internacionalitzades i compromeses a escala local i global. És en aquest context que **l'ACUP, representada pels rectors i rectora i pels presidents i presidentes dels Consells Socials, fem pública la següent declaració, amb la voluntat i el ferm compromís d'esdevenir, més que mai, institucions al servei de la societat catalana i el seu progrés i benestar.**

1. Autonomia, retiment de comptes i govern de les universitats.

La universitat, des del seus inicis i fins avui dia, té conferida àmplia autonomia institucional per poder assolir, amb rigor i exigència, les seves funcions acadèmiques. En aquest context, la Constitució espanyola de 1978 i les lleis d'universitats d'àmbit estatal i català reconeixen l'autonomia universitària com a principi fonamental. Així mateix, tots els informes dels darrers anys i les reformes universitàries d'arreu del món advoquen per una major autonomia institucional de les universitats, que reverteixi en una major capacitat d'acció i de retorn a la societat. Malgrat això, la realitat és que la capacitat d'autonomia institucional de les universitats catalanes és molt limitada, fruit d'una excessiva regulació, sovint intervencionista per part dels poders públics. En aquest sentit, **reclamem una major autonomia de les universitats públiques catalanes, que es pugui desenvolupar a fons en les seves quatre dimensions: organitzativa, financera, de gestió de personal i acadèmica.** Una autonomia institucional àmplia **que comporti sense cap mena de dubte un retiment de comptes periòdic i profund de les universitats al Govern i a la societat a través del Parlament.** Així mateix, ens mostrem plenament oberts a millorar en tot el que s'escaigui el sistema de govern de les universitats, per bé de complir amb les màximes garanties les missions de formació, recerca científica, transferència de coneixements i compromís social.

2. Finançament públic de les universitats.

Les universitats són una peça clau en la nova societat i en l'economia del coneixement. Les evidències demostren que els països són rics i pròspers perquè aposten per l'educació i la recerca científica, i no pas a l'inrevés. Així mateix, vivim en un món complex i canviant que exigeix una inversió suficient i sostinguda en l'educació superior i la recerca. En aquest sentit, **reclamem al Govern de la Generalitat un model de finançament estable que asseguri la suficiència econòmica de les universitats per poder complir les seves missions de formació, de recerca científica, de transferència de coneixements i de compromís social, amb l'horitzó d'assolir a mig termini el finançament mitjà dels països de l'OCDE (1,22% del PIB),** i que, alhora, ens permeti competir en millors condicions amb els millors sistemes universitaris a escala global. També **reclamem un pla d'inversions universitàries (PIU) a mig termini, que prioritzi primerament les mesures pendents de PIU 2007-2013.** Finalment, **reclamem a l'Estat una llei de mecenatge ambiciosa, que fomenti d'altres vies de finançament filantròpic i privat.** De forma específica, **proposem que el pressupost de la Generalitat per a l'any 2017 contempli un increment de 100 milions d'euros en la partida per a les universitats, la qual cosa permetria, en primer lloc, reduir un 10% les taxes i reduir el preu dels màsters fins igualar-lo**

al de grau i, en segon lloc, faria possible un increment d'un 10% de la subvenció per millorar la formació, la recerca i la transferència de coneixements de les universitats.

3. Preus de matrícula i beques i ajuts als estudiants.

Per tal de contribuir a l'estabilitat pressupostària en temps de crisi, el Reial decret llei 14/2012 estableix que els estudiants han de finançar entre el 15% i 25% del cost del seu ensenyament universitari. En aquesta línia, les aportacions dels estudiants universitaris a Catalunya en concepte de matrícula s'ha incrementat en 10 punts percentuals entre 2011 i 2013 arribant a la franja superior, on s'han mantingut en els anys següents. En aquest context, **reclamem que l'aportació dels estudiants tendeixi en els propers anys a igualar-se a la mitjana de l'OCDE, que és d'un 14%, i que, per tant, se situï en la franja menor del Reial decret llei, aplicant anualment reduccions com la reclamada en el punt anterior. Advocuem per un sistema integral de beques i ajuts als estudiants, que asseguri en tot moment la igualtat en l'accés i en el progrés acadèmic, i que permeti atreure el millor talent a la universitat. Així mateix, reclamem l'equiparació del preu de la matrícula dels estudis de grau i màster. Reclamem que aquestes mesures es duguin a terme sense perjudicar en cap cas el finançament de les universitats públiques.**

4. Oferta acadèmica i qualitat dels estudis universitaris.

Les universitats públiques catalanes volem ser referents d'una educació superior de qualitat, orientada a formar ciutadans crítics i responsables i professionals competents. Les universitats s'han integrat a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) sense recursos addicionals per fer aquesta integració però amb uns resultats més que satisfactoris, tal i com demostren aspectes com la mobilitat internacional, les noves metodologies docents, l'ocupabilitat dels graduats, els nivells de formació requerida i els diversos estàndards de qualitat avaluats per AQU Catalunya. **Atès que mai hi ha hagut una dotació econòmica específica per al desplegament de l'EEES, des de l'ACUP fem notar la necessitat d'elaborar un estudi dels recursos econòmics, de personal i d'infraestructures que requereixin les universitats públiques catalanes per a consolidar i millorar l'adaptació plena a l'EEES.**

Pel que fa a l'estructura i durada dels estudis, a l'ACUP considerem que les competències i la intensitat amb que aquestes s'assoleixen en cada títol tenen una relació directa amb la durada dels mateixos i per això fa seus els acords presos en el si del Consell Interuniversitari de Catalunya, en el sentit que:

- **Únicament les titulacions noves de grau** (no impartides per cap universitat catalana) **podran dissenyar-se amb una estructura de tres anys (180 crèdits)**. Per a la resta de titulacions de grau impartides per diverses universitats, el sistema universitari de Catalunya avançarà plegat cap a un procés de convergència europea, evitant que una mateixa titulació de grau es pugui assolir indistintament en 3 anys (180 crèdits) o 4 anys (240 crèdits) en alguna de les universitats del sistema universitari de Catalunya;
- El canvi en l'estructura dels estudis universitaris ha de fonamentar-se en raons acadèmiques que garanteixin l'adquisició de les competències formatives necessàries que facilitin als graduats una adequada inserció en el món laboral, i també atenent a la convergència amb l'EEES;
- La modificació de la reducció de la durada d'un grau no pot comportar una disminució de la subvenció pública total;
- La modificació de l'estructura acadèmica no pot conduir en cap cas a un increment del cost de la matrícula per als estudiants.

Tot i així, les universitats públiques catalanes ens comprometem a adoptar les mesures necessàries per oferir una oferta acadèmica de qualitat i homologable internacionalment, incloent la implicació del sistema universitari en la formació al llarg de la vida, fomentant la coordinació amb els ensenyaments pre-universitaris –batxillerat i formació professional-, i l'oferta també de formació adaptada als perfils i necessitats dels adults per l'adquisició i actualització de competències que els hi permeti millorar l'ocupabilitat i satisfer les noves demandes socials.

5. Recerca, innovació i transferència de coneixements.

Les universitats públiques catalanes constituïm el pal de paller de la recerca científica i la formació de doctors del país. Els resultats del darrer decenni posen en evidència la qualitat, la internacionalització i l'eficiència de la recerca universitària si es compara amb la resta de sistemes europeus i amb els recursos que s'hi esmercen. Així mateix, les universitats públiques estem prenent un protagonisme creixent en projectes i activitats de transferència del coneixement en un sentit ampli, que sens dubte redunden en una societat i una economia de major progrés, competitivitat i graus d'innovació. **En aquesta línia, des de l'ACUP reclamem:**

- **Unes polítiques públiques integrades en recerca, transferència i innovació, on les universitats públiques catalanes, a l'igual que els**

centres de recerca de Catalunya, rebin un finançament públic suficient;

- La necessitat de treballar en un sistema integrat de recerca, on les diverses institucions sumin esforços per tal de guanyar competitivitat internacional, visibilitat i impacte social, amb mecanismes efectius de transferència de tecnologia;
- La necessitat d'un finançament basal específic per a la recerca universitària, complementant l'actual model de finançament de les universitats, en el que tenen protagonisme majoritari els indicadors de docència, amb nous programes que prenguin com a referència els indicadors de recerca de les universitats;
- El reconeixement, en la promoció del PDI, de la tasca de transferència de coneixements, amb el compromís de les universitats de plantejar-ho al si d'AQU Catalunya i atenent a les diferents àrees de coneixement;
- Específicament, proposem augmentar significativament en els propers anys les posicions ICREA Acadèmia, així com crear un fons específic per fomentar la transferència de coneixements i la innovació publico-privada.

6. El personal docent i investigador.

El personal docent i investigador és la peça clau que assegura la creació i transmissió de coneixements a les universitats. Sota els principis de mèrit i capacitat, les universitats han de cercar, mantenir i promoure el millor talent, vingui d'on vingui. En aquest sentit, la taxa de reposició i els límits de despesa del capítol 1 dels pressupostos han comportat la manca de relleu generacional i un envelliment de la plantilla de PDI com a conseqüència de l'**estancament dels processos de reclutament, selecció i promoció professional del PDI, així com l'increment substancial de posicions d'interinatge i de precarietat.** Finalment, **la igualtat de gènere continua sent una assignatura pendent que des de les universitats ens comprometem a impulsar mitjançant polítiques que afavoreixin l'equilibri de gènere.**

Des de les universitats públiques reclamem:

- La necessitat de posar en marxa un pla de xoc ambicions de 10 anys entre la Generalitat i les universitats públiques per poder renovar les plantilles del PDI i per donar resposta a les expectatives de promoció del PDI acreditat per a posicions de més nivell acadèmic;
- La necessitat de reduir progressivament les posicions d'interinatge i precarietat.

- **El respecte a l'autonomia universitària en la política de personal en un context d'estabilitat pressupostària.**

7. El personal d'administració i serveis.

Un personal d'administració i serveis qualificat i competent és condició necessària en una universitat que pretén ser competitiva, eficient i de qualitat. Donat que en els últims anys no ha existit taxa de reposició del PAS, **caldria una acció específica del govern per dotar a les universitats dels recursos econòmics necessaris que permetin, d'una banda, una plantilla de personal adequada a les missions i objectius de les universitats i, d'altra banda, l'estabilització del personal temporal de les mateixes.**

En aquest sentit la taxa de reposició que s'està atorgant enguany no permet resoldre ni l'estabilització de personal, ni la pèrdua d'efectius dels anys anteriors i tampoc és suficient per a la incorporació de personal especialitzat en diversos àmbits, aspecte clau per reforçar els objectius estratègics de les universitats i del propi govern. D'altra banda, les restriccions econòmiques dels últims anys, provocades bàsicament per la important reducció dels recursos públics destinats a les universitats, ha comportat mancances en la formació del PAS afectant negativament a la seva pròpia carrera professional així com al propi servei. Una acció específica del govern per millorar la formació del PAS lligada a àmbits tant importants i estratègics de les universitats com la internacionalització, la transferència, la innovació, etc. seria molt oportuna.

8. L'estudiantat.

L'estudiantat és la peça central del sistema universitari, juntament amb el personal docent i investigador i el personal d'administració i serveis. Els i les estudiants són agents protagonistes de les activitats i les dinàmiques que tenen lloc a la universitat tant en el procés d'aprenentatge com en el de governança de la institució. A més, des de l'àmbit docent, són també beneficiaris de la recerca i la transferència de coneixement del professorat.

La garantia d'aquestes condicions inclou la dotació dels recursos necessaris per a desenvolupar, mantenir i potenciar serveis, unitats i programes concrets dins l'àmbit universitari que permetin atendre les necessitats educatives específiques, lluitar contra les discriminacions o oferir serveis d'ocupabilitat, entre altres aspectes.

D'una banda, l'orientació dels i les estudiants a la universitat pública ha de poder oferir el màxim d'autonomia per seguir la vida acadèmica. D'altra banda,

ha d'integrar l'activitat professionalitzadora encaminada a potenciar el desenvolupament de competències per a la ciutadania activa i per a l'accés a una ocupació relacionada amb els seus estudis.

Des d'aquesta perspectiva, **reclamem a les institucions garantir les condicions necessàries en termes d'autonomia universitària i finançament públic que assegurin la igualtat d'oportunitats efectiva en l'accés i la qualitat de la formació, així com la representació i participació estudiantil activa.**